

Kapiya Sën Ya Vu Alam Hibru

Anutu Nalu Ɔo Gagek Yam Vu Hil

¹ Wirek Anutu vong gagek vu hil Ɔenud lo verup alam-denenër-gagek-rangahsën lo avij beron ngahiseƆë, geraƆ aggata ngahiseƆë.

² RëƆ vu buk sënë sën Buk-tamusën vongin berup lo, om Anutu nenër gagek vu hil verup Nalu avi. Anutu ggooin yi raƆ ggovek ya bë doƆ nah ben begeƆo ngaa pin natu yi ngaa, lob semu ngaa pin los dahis raƆ Nalu nema ving.

³ Nalu og yiƆ Anutu yi niwëëƆ los niƆapiik yi, beyiƆ luho Anutu neggëp ti. Lob yi gagek los niwëëƆ nevong bengaa pin sënë nedo niwëëƆ. Revu hil mehönön hil ngaa nipaya ya raƆ yö niƆöƆ, loƆ mëm yah nedo Mehö-los-bengö Anutu nema vesa vu vavunë.

Anutu Nalu Kesuu Angër Pin

⁴ Lob tu ala bekesuu angër pin, in Ama nër bë arë böpata rot kesuu angër pin arëj.

⁵ In Anutu su nër vu angër ti wirek bë:
“Sa nalug hong.

Sa haƆo hong gwëbeng” rë.

Log su nër raƆ angër ti wirek bë:

“SëƆ natu Ama,

gerëƆ natu sa Nalug” rë.

⁶ GaƆ mëm loƆ buk sën vong Nalu Aguu luƆ yam dob lo, og mëm nër bë:

“Anutu yi angër pin denadudeƆ vu yi.”

⁷ Log nër raƆ angër lo bë:

“Vong beyi angër lo deneserög pevis nebë sang.
 Gevong yi hur lo bedenekevoh ngaa nebë sën
 nengwah daggen lo.”

⁸ Rëk mëm nër raḵ Nalu bë:

“O Anutu, getu mehö-los-bengö megenedo deg-
 wata los degwata.
 Gegenesepa loḵ ngaa yohvu mu megenegin
 hong alam niröp.”

⁹ Ahëm neving ngaa niröp pangсэн,
 genim nelëlin keyëhsën gagek.

Om Anutu sën tu hong Anutu niröp lo ggooin hong
 raḵ kesuu hong alam vahi pin,
 lob rikin wël* kwa-vesasën-yi raḵ hong.”

¹⁰ Log nër raḵ yi ggökin bë:

“Mehöböp, ngo getung dob sënë nyëdahis,
 lob nedo niwëëk rot.
 Geyagek pum raḵ nim wëëk ving.”

¹¹ Yagek los dob sënë rëḵ mala nama,
 gaḵ hongëḵ ngo genedo degwata.
 Kë, log yagek los dob rëḵ muḡeng jaḵ nabë tob
 siis.

¹² Lob rëḵ gepesu nabë sën mehönon denepesu tob
 lo,
 gerëḵ gwetung mewis nabë sën mehönon den-
 eröp röpröp mewis lo.

Gaḵ hong, og ngo genedo nebë saga in gemedo,
 log hong buk su rëḵ govek na rë.”

¹³ Log Anutu su nër raḵ angër ti wirek bë:

“Genam gemedo sa nemaḡ vesa,
 gesëḵ gevong beḡebaḵë alam sën denesis beḡö
 vu hong lo
 dok na vaham gebinë” re.

¹⁴ In angër og yik sir nebë ngaahur bedetu Anutu yi hur, bAnutu nevong sir ya in bë dedok vu alam sën geķo sir nom lo.

2

Sën Anutu Geķo Hil Nah Agi Og Ngaa Böpata Rot

¹ Nebë sënë, om hil najom gagek sën hil nehango ggovek lo ahon mesepa dok. In rëķ hil nid yes yes, lob hil gevuu na.

² Wirek Anutu nër gagek la verup angër lo avij, lob gagek sënë nare niwëëķ. Alam pin sën denesevök medenekeyëh gagek agi, og denetök vu nyëvewen niröp loķ yah hir ngaa nipaya sën denevong lo.

³ Om nabë hil geruu demid vu ngaa böpata sën Anutu vong in bë geķo hil nom vu yi lo, og hil rëķ beya manoh nenga in ngaa nipaya nyëvewen nabë va? Rëķ nama! In Mehöböp yö tateķin gagek semusën sënë rangah nyëmuģinsën, lob alam sën denengo ggëp avi lo denër rangah vu hil bë gagek sënë yönon rot.

⁴ Log Anutu tato ving bë hir gagek sën agi og yönon. In nevo niwëëķ vu sir bedenevong ngaa böp böp aggagga los ngaa niwëëķ aggagga. Log nevong Anon Vabuung yi semusemu vu sir nyëmasën yoh vu yö kwa.

Yesu Tu Alad Sogek Sën Geķo Hil Nah Vu Anutu

⁵ Anutu su tung angër in bë degeģin dob ngwë sën hil nanër bë rëķ berup vu tamusën agi rë gema.

⁶ In mehöti nër gagek meneggëp loķ len ti loķ Anutu-yi-ķapiya bë:

“Mehönon og maķ sir va, om sën kwam nevo sir-ë?”

Gemehönon og sir va, in sën genegin sir lo?

⁷ Ngo genevong mehönon besir mahen, gangër denekesuu sir dus teka mu, loḵ mēm genevong bedenetu alam-los-bengöj gelos arëj böpata kesuu angër.

⁸ Gegetung ngaa pin ggevek vahaj gebinë in degegin.”

Om nabë Anutu tung ngaa pin ggevek vahaj yönon, og su ggulin ngaa ti in sir rë. Eë, gwëbeng og yö nahën gehil su halë bë mehönon denegin ngaa pin rë.

⁹ Gaḵ mēm hil halë Yesu bë tu mahen raḵ gangër dekesuu yi dus teka loḵ sën dahun yi mekerë vanë mediik lo, loḵ gwëbeng og tu Mehö-los-bengö barë böpata rot. Lob yik Anutu yi semusën sënë sën vong vu hil nyëmasën lo bë: Nalu nadiik doḵ nah mehönon pin bej.

¹⁰ Anutu yö tung ngaa pin gedegwaj yi. Log vongin bë geḵo nalu lo ngahiseḵë denah demedo nivesa los vunek vunek yaḡek yi geving yi. Nebë saga, om sën vong beYesu ḵo vanë, lob vanë sënë vong betu hil mehö muginsën beyi timu yoh vu bë geḵo hil nah. Lob ngaa sën Anutu vong agi og nivesa rot.

¹¹ In mehö sën nevong balam denetu alam nij röp lo losho alam sën yö vong bedenetu alam nij röp lo, sir pin degwaj timu. Om sën su ni nemum in sir rë, gaḵ nenër sir bë ari lo.

¹² Nër bë:

“O Anutu, sëḵ nanër arëm rangah vu arig lo.

Gesëḵ gevong raro megaḵo arëm jak doḵ sa alam vuheng.”

¹³ Log nër ggökin bë:

“Sëḵ ayog na timu vu yi.”

Log nër ggökin ving bë:

“Gwelë! He los hurmahen sën Anutu vo vu sa lo nado loḵ ti.”

Yesu Tu Mehönon Sogek Rak In Bë Doḵ Vu Hil

¹⁴ Hurmahen pin sir mehönon neggëp ti, lob yik Yesu tu mehönon rak ving benij neggëp ti. Vong nebë sënë in bë nadiik bebasap Satan, mehö sën nevong bemehönon denediik lo.

¹⁵ Mehönon deneggöneng in diiksën, lob ggönengsën nejom sir ahon yoh vu buk pin sën denedo dob lo, om Yesu diik in bë geḵo sir vër in ggönengsën sënë.

¹⁶ Yönon rot, su yam in bë doḵ vu angër rë, gaḵ yam in bë doḵ vu Abraham yi mewis.

¹⁷ Lob yik aggata timu neggëp, om sën sepa loḵ metu mehönon rak, lob ni los vong ngaa pin los dahis nebë ari lo. Nebë saga in bë natu alam-neḵo-seriveng-yuseḵë nivesa ti bekwa gevongin yi alam megevong Anutu yi huk niröp, in bo doḵ nah mehönon hir ngaa nipaya nyëvewen gesu gëp vu sir.

¹⁸ In yö neḵo vanë rak seggisën aggagga pin sën netök vu yi lo, om yö yoh vu bë doḵ vu alam sën seggisën netök vu sir lo geving.

3

Yesu Arë Böp Kesuu Moses

¹ Arig vabuung lo, Anutu sën nedo yageḵ lo ggooïn ham rak tu yi alam. Om ham kwamin bo Yesu nivesa in hil sinarë los hil alam-deneko-seriveng hir yuseḵë yi, lob hil nehevong ving yi benanër arë rangah.

² Anutu tung yi huk sënë loḵ nema, lob nesepa loḵ Anutu aye menevong yoh vu, nebë sën Moses nevong wirek menegin Anutu-yi-alam Israel pin loḵ dahis lo.

³ Rëḵ Anutu kwa vo bë Yesu yoh vu bë geḵo arë böpata kesuu Moses arë. In mehö sën nelev beggang lo arë böp kesuu beggang.

⁴ In hil nehalë beggang ti nedo, og hil narak ni bë mehöti lev, log hil narak ngaa pin sën nedo-ë ni ving nebë saga bë mehöti netung, lob mehö saga og yik Anutu.

⁵ Yönon, Moses tu Anutu yi hur, lob nesepa loḵ aye niröp menevong huk in yi alam. Nenër gagek rak ngaa pin sën Anutu rëḵ tato nam rangah vu hil lo.

⁶ Rëḵ Kerisi og Anutu Nalu, om sepa loḵ Ama aye niröp. Tu ala menegin Anutu-yi-alam, om nabë hil ayod na timu vu yi niwëek jak buk, bekwad vesa gegegin yi, og hil atu Anutu-yi-alam ving yönon.

Alam Sën Denekeyëh Anutu Aye Lo Og Su Rëḵ Desewah Rë

⁷ Om hil gango Anon Vabuung yi gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë:

“Pehi sënë nabë ham gwengo Anutu aye,

⁸ og ham su ayomin niwëek pangsën nabë sën wirek alam Israel devong

loḵ buk sën deḵo sir rak medekeyëh sayeg lo,
log ayoj niwëek bedeseggi sa loḵ nyëg-yumeris wirek lo.

⁹ Vu sagu og ham ḵenumin lo delë ngaa pin sën sa nehevong lo

yoh vu ngebek mehödahis luu,
rëḵ ma geyö deseggi sa rot.

- 10 Lob sahëg sengën rak vu sir lob senër bë,
 ‘Ayoj nevuu ngaa niröp ya yoh vu buk pin,
 gesu kwaj nevo sa aggata medenesepa loḵ rë.’
- 11 Om sën sahëg sengën pangsen mesenër yönon
 venuh bë,
 ‘Su rëḵ dedoḵ nam sa nyëg-sewahsën-yi rë,
 gaḵ rëḵ nama veröḵ yi.’ ”

*Hil Gegin Hil Nivesa, Gaḵ Hil Su Keyëh Anutu Aye
 Nabë Alam Israel*

12 Om arig lo, ham gwegin ham nivesa. In ham
 ti rëḵ ayo nipaya jaḵ gesu gevong geving rë, lob
 geruu demi vu Anutu sën mala-tumsën degwa lo.

13 Om ham medo mebo horek vu ham vewen
 vewen jaḵ buk mebër kwamin noh vu buk pin sën
 hil nado agi, in rëḵ ngaa nipaya tetuhin ham ti lob
 gërin ayo beniwëëḵ jaḵ.

14 Gaḵ nabë hil ngo ayod na timu vu Kerisi
 niwëëḵ bemedo rot benadiiḵ na, og mëm hil rëḵ
 ana medo nivesa geving yi gëp yi nyëg.

15 Hil arak ni bë gagek sënë yö nahën neggëp bë:
 “Pehi sënë nabë ham gwengo Anutu aye,
 og ham su ayomin niwëëḵ pangsen
 nabë sën wirek alam Israel devong loḵ buk sën
 deḵo sir rak medekeyëh sayeg lo.”

16 Om maḵ alam tena deno Anutu aye wirek rëḵ
 deḵo sir rak medekeyëh aye? Gaḵ yik alam pin sën
 Moses li sir vu Ejep medeyam lo!

17 Log maḵ Anutu ahë sengën vu alam tena yoh
 vu ngebek mehödahis luu-a? Gaḵ yik alam sën
 denevong ngaa nipaya lob denediik benij hel to
 neggëp aggatata loḵ nyëg-yumeris lo.

¹⁸ Log maḵ Anutu nēr vu alam tena genēr yönön venuh bë su rëḵ dedoḵ na yi nyëḡ-sewahsën-yi rë? Gaḵ yiḵ alam Israel sën dekeyëh yi gägeḵ wireḵ lo.

¹⁹ Nebë saga om hil arax ni bë su ayoj neya timu vu yi rë, om sën su deyoḵ vu bë rëḵ dedoḵ na yi nyëḡ-sewahsën-yi rë.

4

Anutu Yi Alam Hir Sewahsën

¹ Anutu joo gägeḵ vorot benahën neggëp bë hil adoḵ na yi nyëḡ-sewahsën-yi. Om hil gëgin hil nivesa in hil ti rëḵ noh paya besu rëḵ doḵ na rë.

² In hil hango Bengö Nivesa ving nebë sën alam Israel denḡo wireḵ lo. Rëḵ Bengö Nivesa sën denḡo lo su neloḵ vu sir rë, in denenḡo meris mu gesu denevong ving rë.

³ Gaḵ hil sën hil ayod neya timu vu yi lo, hil rëḵ adoḵ na yi nyëḡ-sewahsën-yi. In wireḵ og Anutu nēr bë:

“Sahëḡ sengën pangsën mesenēr yönön venuh bë
su rëḵ dedoḵ na sa nyëḡ-sewahsën-yi rë, gerëḵ
nama veröḵ yi.”

Rëḵ Anutu yi huk ggoveḵ ya loḵ buk sën semu dob lo,

⁴ nebë sën nēr rak buk nemadvahi-bevideḵ-luu loḵ yi ḵapiya len ti meneggëp lo bë, “Anutu semu yi huk pin beggoveḵ ya gesewah loḵ buk netu nemadvahi-bevideḵ-luu.”

⁵ Rëḵ gägeḵ sagi lo nēr bë, “Su rëḵ dedoḵ na sa nyëḡ-sewahsën-yi rë, gaḵ rëḵ nama veröḵ yi.”

⁶ Gägeḵ sënë neggëp vorot bë alam la rëḵ dedoḵ na yi nyëḡ-sewahsën-yi, rëḵ ma galam sën denḡo

Bengö Nivesa wirek lo denekeyêh gagek, om su rêk dedok na rê.

⁷ Lok tum yam beyam lob Anutu ggooin buk ngwë rak ggökin benër bë 'yik pehi sënë' verup Davit avi lok gagek sën hil anër agi lo bë:

“Yik pehi sënë, nabë ham gwengo Anutu aye, og ham su ayomin niwëek pangsen.”

⁸ Yönon, bë Anutu kwa bo dob Yudea sën Yosua li sir meya denedo lok lo, benanër jak nabë yik yi nyëg-sewahsën-yi saga, og su rêk nanër buk ngwë vu tamusën gökin rê, gak rêk nama.

⁹ Om hil arak ni bë nyëg-sewahsën-yi ti nahën neggëp vu Anutu-yi-alam, nebë sën yik tahu rak Buk-sewahsën-yi* vu hil agi.

¹⁰ Gak bë hil alok ya Anutu yi nyëg-sewahsën-yi, og yik hil huk ggovek ya saga, gehil rêk sewah nabë sën wirek Anutu semu yi huk ya gesewah lo.

¹¹ Om hil gevong huk niwëek rot in hil adok na nyëg-sewahsën-yi sënë. In hil ti rêk sepa dok alam sënë mekeyêh gagek nabë sir lob bës bemala nama.

¹² Anutu yi gagek nebë ngaa mala vesa belos niwëek. Nevu rot bekesuu paëp-yu-anil sën nevu vahi vahi lo. Lob negelu mehönon ayoj benegwang ya ayoj peggo rot beyoh vu bë gelov kenuj in navij gegelov sekëj pedus in sekëj peggo, log neseggi ngaa sën hil kwad nevo lok ayod lo pin.

¹³ Yönon, Anutu tung ngaa pin, om ngaa ti su yoh vu bë bun yi in yi rê, gak ngaa pin netatekin yi genedo rangah ggëp Anutu mala, om hil rêk tatekin hil gagek pin rangah vu yi geving.

Anutu Tung Yesu Tu Alam-deneko-seriveng Alaj

¹⁴ Lob hil ggev böp ti nedo. Yik alam-deneko-seriveng pin alaj, lob rak beya melok ya yagek. Yik Yesu sen Anutu Nalu lo, om hil ngo ayod na timu vu yi rot nabé sen hil anér vorot lo.

¹⁵ In hil mehō-neko-seriveng sagi rak ngaa pin sen neseggi hil lo ni, in ngaa pin saga tok vu yi ggovek ya beseggi yi. Rēk su vong ngaa nipaya ti rē, om sen kwa paya in hil in rak ni bē hil su nid wēek nebē yi rē.

¹⁶ Nebē saga om hil ana dus jak meketag vu Anutu sen nesemu hil lo gehil su agōneng, in hil arak ni bē kwa nevongin hil berēk dok vu hil dok buk sen hil su ayoh vu bē bare niwēek in seggisēn rē lo.

5

Mehō-neko-seriveng Yesu Yoh Vu Bē Geko Hil Nah

¹ Mehōnon sen detu alam-deneko-seriveng hir ggev böp lo pin, og hir huk bē dēgero mehōnon hir gagek vu Anutu. Denetung ngaa sen mehōnon denevong vu Anutu los kwaj vesa lo tu seriveng vu yi. Log denevesi seriveng sen mehōnon denevong lok yah hir ngaa nipaya lo vu yi ving.

² Om sen deyoh vu bē kwaj gevongin alam sen kwaj ma lo, galam sen denevuu Anutu yi aggata ya lo. In derak ni bē yik sir og nij wēek ma ving nebē sir, om ngaa nipaya yoh vu bē kepē sir geving.

³ Nebē saga om sen denevesi seriveng in bē dahun alam hir ngaa nipaya na, gehej geving.

⁴ Om mehōti su yō neko yi rak meneggooin yi rak bē gevong huk sēnē rē. Gak Anutu yō neggooin yi rak nebē sen ggooin Aaron rak wirek lo.

⁵ Lob yik Kerisi nebë saga ving. Su yö ggooin yi rak tu mehö-neko-seriveng rë, gak Anutu ggooin yi rak in bë gevong huk sënë, lob nër vu yi bë:

“Sa nalug hong.

Sa hako hong gwëbeng.”

⁶ Log nër loḵ len ngwë bë:

“Getu mehö-geneko-seriveng degwata los degwata yoh vu Melkisedek.”

⁷ Wirek Yesu tu mehönon menedo dob, og vu buk saga nejom rak meneketag vu Anutu. Nesu vu Mehö sën yoh vu bë geḵo yi vër in diiksën lo, rot bemala ruk nekeseh. Dahun yi rot beggurek Anutu babu, lob Anutu bë nenga vu aye.

⁸ Yesu og Anutu Nalu yi, rëḵ neḵo vanë in bë vanë sënë barah yi veröḵ besepa doḵ Anutu aye.

⁹ Om sën tu mehö yohvu yönon, log mëm ḵo alam pin sën denesepa loḵ aye lo yah vu Anutu berëḵ demedo geving yi degwata los degwata.

¹⁰ Lob Anutu ggooin yi rak betung ggev böp rak yi benër yi bë alam-neko-seriveng alaj yoh vu Melkisedek.

Hil Su Gevong Ngaa Nabë Hurmahen Niḵök

¹¹ Melkisedek yi gageḵ ngahiseḵë neggëp, lob he bë nanër vu ham, rëḵ gwëbeng ham ayomin dahis rak gesu ham yoh vu bë natök jak rë. Om sën he nehevong huk böp in bë tateḵin gageḵ sënë degwa vu ham.

¹² Buk ggovek beyoh vu bë ham natu tatovaha, rëḵ ma geham nahën neraḵ vu in kwa. Om mehöti maḵ rëḵ nöḵ tahu ham göḵin doḵ Anutu yi gageḵ degwa muginsën sën sepëp lo rë. In ham su yoh vu

bë gwa nos niwëek rë, gaḵ ham yoh vu bë nanum rur mu.

¹³ Lob hil arak ni bë alam sën denenum rur mu lo, og sir hurmahen nij köḵ besu deyoh vu bë dega nos niwëek rë. Yik sa peggirin rak gagek degwa böp böp sën netateḵin bë hil natu alam yohvu lo.

¹⁴ Gaḵ nos niwëek og alam sën sir böp nerak ggovek lo yö hir nos. Alam nebë sënë og medo mekwaj nevong huk in gagek los degwa rak buk bedeneseggi ngaa pin niröp medenerak ni bë nivesa genipaya.

6

Hil Gevong Geving Bemedo Nid Wëek

¹ Nebë saga, om hil gevuu gagek sepëp sën hil anër rak Kerisi lo na benök gëp, gehil adok na gagek degwa böp böp nabë sën alam böp los kwaj lo. Hil su medo mekwad bo nah gagek sepëp sën hil nanër bë hil gevuu ngaa wirek hen na gagërin hil nah vu Anutu lo.

² Log hil su medo mekwad bo nah sën hil naripek bël lo, los sën hil nehebë nemad jak alam lo. Gehil su nanër gökin nabë alam-diiksën rëḵ dekedidi jak nah gökin, genabë mehönön rëḵ degeko nyëvewen dok nah hir ngaa nipaya degwata los degwata. In ngaa pin sagak ham rak ni vorot.

³ Om nabë Anutu mëm yö kwa bo, og hil rëḵ adok ana gagek mewis.

⁴ Alam la detök vu Anutu yi rangah ggovek ya, gederak semusemu sën Anutu vong yam vu yaḡek nyëmasën lo ni ggovek ya. BAnon Vabuung nedo loḵ sir ggovek ya.

⁵ Dengo Anutu yi gagek bederak ni nivesa rot, gedelē ngaa niwëek nebē ngaa niwëek sēn rēk berup dok Anutu-yi-nyēg vu tamusēn lo ggovek ya.

⁶ Rēk mu nabē dekehe sir in Anutu, og aggata ngwē su neggēp in bē depekwē sir nom gökin rē. Gaḱ ngaa sēnē og nebē sēn denesis Anutu Nalu rak yah kelepeko* ggökin. Derekö yi rak yah ggökin balam denenēr pelē rak yi.

⁷ Yönon, nabē hob geto buk ngahisekē beduḱ na dob len ti benos ngis anon nivesa dok dob saga bedok vu alam sēn denevaroh loḱ lo, og yik hil nanēr nabē Anutu vong semusemu vu dob len ti saga.

⁸ Rēk mu nabē vos los ngaa niggin aggagga mu nakip dok, og dob nipaya, om hil nid dēlin, gemak hil nanēr vu Anutu nabē tebē benengwah ga.

⁹ Arig lo, gwēbeng senēr gagek maggin sēnē yök vu ham. Rēk mu he rak ni rot bē ham su rēk malamin nama nabē saga rē, gaḱ ham nesepa loḱ Anutu, om rēk geḱo ham nah vu yi.

¹⁰ In Anutu og su mehö nipaya rē, om su rēk kwa birek in huk sēn ham nevong lo rē. Yönon, su rēk kwa birek in sēn ham ahēmin neving yi beneloḱ vu yi alam wirek lo rē. Geham nahēn medo nevong nebē sagi ving.

¹¹ Lob he ahēmin ving rot bē ham pin nimin wëek megwevong nabē saga, beham gwevong geving niwëek bemedo mebo kwamin in Anutu geḱo ham nah. Ham gwevong nabē sēnē rot beham nadiik na los.

¹² Ham su nimin tebö jak. Gaḱ ham sepa dok alam sēn ayoj neya timu vu Kerisi niwëek gesu nij tebö nerak pevis rē lo vahaj. In alam nebē sēnē og

rëk degeko semusën pin sën Anutu nër wirek bë rëk bo vu nalu lo lo.

Hil Gevong Geving Anutu Yi Gagek Sën Joo Lo Niwëek

¹³ Anutu joo gagek vu Abraham wirek, rëk mehöti su böpata kesuu yi in bë nanër yönön getato nema na vavunë jak arë rë. Om sën nër yönön getato nema ya vavunë rak yö arë.

¹⁴ Nër bë, “Sëk gevong semusën böpata vu hong yönön rot, gesëk gevong behong mewis ngahijsekë dok rot.”

¹⁵ Lob Abraham yö medo nevo kwa in gesu ni tebö nerak pevis rë. Loḱ mëm lë ganon rak yoh vu sën Anutu nër wirek bë rëk bo vu yi lo.

¹⁶ Nabë mehönön degevongin nabë degadu hir gagek nabë yönön, og denenër mehöböp sën kesuu sir lo arë ving gedenetato nemaj ya vavunë. Lob mehöti sën nevong bë agi, og alam denevong ving bë nenër gagek yönön lob ayej nema.

¹⁷ Lob yik Anutu vong nebë saga ving. Vongin bë tato vu alam sën joo gagek vorot vu sir bë rëk semu sir lo nabë su yoh vu bë rëk geḱo yi gagek sënë seggi rë. Om yö nër arë getato nema ya vavunë.

¹⁸ In Anutu su rëk pekwë arë los yi gagek rë, gaḱ yö rëk gëp degwata los degwata. Om nër luho loḱ ti in bë tato nabë su netetuhin rë. Om sënë rëk bo niwëek dok hil sën hil veya bayam vu Anutu in bë gegin hil lo ayod. Lob hil medo mekwad bo ngaa sën Anutu nër vu hil bë rëk bo vu hil lo.

¹⁹ Om hil kwad bo Anutu yi gagek semusën saga rot, in najom hil ayod ahon bengoo dok niwëek nabë sën yag nesoo loḱ anka besu neggee rë lo. In

vong bë anka sënë nedo loḵ tob ading sën nare loḵ dub-vabuung-böp ayo beneruu hil lo demi, betato bë hil ayoh vu bë adoḵ na nyëḡ vabuung soḡek.

²⁰ Lob Yesu loḵ yah hil bed bemugin meloḵ ya nyëḡ vabuung soḡek saga betu alam-deneḵo-seriveng pin hir yuseḵë nebë Melkisedek menedo degwata los degwata.

7

¹ In Melkisedek sënëḵ alam Salem hir Mehö-los-bengö yi, gAnutu vavunë yi mehö-neḵo-seriveng. Wirek Abraham ya begö basis alam-los-bengöj geyah to beggang, loḵ Melkisedek töḵ vu yi loḵ aggata lob jom raḵ vu Anutu bë semu Abraham.

² Lob Abraham vasuh kupeḵ pin ya yu nemadluho bevo yu ti vu Melkisedek. Hil pekwë arë Melkisedek sënë doḵ ayed nabë ‘mehö-yohvu-los-bengö’ ga, ‘alam Salem hir mehö-los-bengö’ ving. Sënë degwa nebë ‘mehö-ayo-revuhsën-los-bengö’.

³ Ama lu ata arëj su neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya sënë rë, gedegwa ma ving. Su nër buk sën ata ḵo yi to lo tato rë, gesu nër buk sën diik lo rë, gaḵ yik nebë Anutu Nalu in tu mehö-neḵo-seriveng bevong bë nedo degwata los degwata.

⁴ Om ham kwamin bo nabë: Melkisedek sënë og maḵ yi böpata rot, in hil dobahë Abraham vasuh kupeḵ lu ngaa nivesa vesa sën ya begö meḵo lo ya yu nemadluho, bevo yu ti sën netu nemadluho lo vu Melkisedek.

⁵ Log alam Israel denevasuh hir ngaa pin ya yu nemadluho nebë saga, lob horek neggëp bë Levi* yi mewis lo, sën detu alam-deneḵo-seriveng lo, og deyoh vu bë dejuh yu ti in degetung seriveng

jaḵ teka gela natu hir nos. Alam Israel og yiḵ sir degwa ti in depum raḵ Abraham timu, lob sən deneko seriveng vu sir agi, og sənək su denevong paya rē.

⁶ Rək mu Melkisedek, og su yi degwa vu sir rē, rək neko Abraham yi ngaa sən netu nemadluho lo. Lob Melkisedek sənē jom raḵ in mehō sən Anutu joo gagek vorot meneggēp vu yi bē rək semu yi lo.

⁷ Lob hil arak ni bē mehō sən nesemu gagek vu Anutu in mehō ngwē lo, og kesuu mehō ngwē saga.

⁸ Lob alam* Levi* sən deneko ngaa sən netu nemadluho vu hir alam lo, og yiḵ sir mehōnon sən rək denadiik. Gaḵ Melkisedek, og ko ngaa sən netu nemadluho lo ving, rək gagek su neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē diik rē, om sənē vong bē nedo mala-tumsən.

⁹ Nebē saga, om hil ayoh vu bē nanēr nabē: Levi* yi mehō sən neruh ngaa sən netu yu nemadluho lo, rək mu yi og vo yō yi ngaa sən netu yu nemadluho lo vu Melkisedek ving. In Melkisedek ko Abraham yi ngaa sən netu yu nemadluho lo

¹⁰ loḵ buk sən Melkisedek tōḵ vu Abraham loḵ aggata. Lob loḵ buk saga og Levi* nahēn loḵ nare tava navi.

Alam Deneko Seriveng Mewis Delok Yah Mugeng Bej

¹¹ In Anutu tung Levi* yi mewis detu alam-deneko-seriveng bedenēnēr Horek vu hil meden-ero. Nebē saga, om nabē hir huk sən agi yoh vu bē gevong behil natu alam yohvu, og yiḵ ggovek. Rək ma gesu yoh vu rē, om sən Anutu vong bemehō-neko-seriveng mewis ngwē verup tamusən. Rək

mehö sënë og su yoh vu Levi* yi mewis Aaron rë, gaḵ yoh vu Melkisedek.

¹² Kë, mehö-neḵo-seriveng mewis ti yööhu verup loḵ yah muḡeng lo bej, om saga nër bë Horek mewis yööhu doḵ nah horek muḡeng lo bej geving.

¹³ Lob Mehö sën Anutu nër gaḡek raḵ yi agi, og yi yö vu degwa ngwë, gaḵ yi alam og sir ti su tu mehö-neḵo-seriveng wirek rë gema.

¹⁴ In hil arax ni bë hil Mehöböp verup loḵ Yuda yi mewis, rëḵ Moses su nër bë alam Yuda denatu alam-deneḵo-seriveng rë.

Yesu Og Yi Mehö-neḵo-seriveng Degwata Nebë Melkisedek

¹⁵ Log hil mehö-neḵo-seriveng ngwë verup, beluho Melkisedek neggëp ti. Lob sënë mëm tatekin mehö-neḵo-seriveng mewis yööhu sënë degwa vu hil beneggëp rangah rot.

¹⁶ In mehö sënë su tu mehö-neḵo-seriveng loḵ Levi* yi mewis yoh vu horek sën deneggooin Levi* yi mewis mu raḵ medenetu alam-deneḵo-seriveng lo rë. Rëḵ niwëëk neggëp vu yi berëḵ medo mala-tumsën degwata los degwata, om sën sënë vong betu mehö-neḵo-seriveng.

¹⁷ In Anutu nër raḵ yi bë:
 “Genatu mehö-gweko-seriveng degwata los degwata
 wata
 noh vu Melkisedek.”

¹⁸ Lob Anutu vo Horek wirek hen vër raḵ gaḡek saga. In Horek sën nër bë alam* Levi* mu denatu alam-deneḵo-seriveng lo, og niwëëk ma besu yoh vu bë doḵ vu hil rë.

¹⁹ In Horek su yoh vu bë gevong bemehöti natu mehö yohvu rë. Om sën Anutu tatekin aggata

ngwë benivesa rot kesuu Horek. Lob hil ayoh vu bë rëk anoh aggata sënë bana dus jak vu Anutu.

²⁰ Lob Anutu su ggooin Yesu sënë rak tu mehö-neko-seriveng meris mu rë, gak tato nema ya vavunë menër bë rëk natu mehö-neko-seriveng yönon. Alam-deneko-seriveng wirek hen, og mehöti su tato nema ya vavunë menër rak sir bë denatu alam-deneko-seriveng yönon rë.

²¹ Rëk Anutu yö ti nër yönon vavunë, log ggooin Yesu rak tu mehö-neko-seriveng, log nër vu yi bë: “Mehöböp nër yönon vavunë ggovek ya, om su yoh vu bë rëk pamook yi gägek rë. Gak genatu mehö-neko-seriveng degwata los degwata.”

²² Om hil ajak ni nabë gägek mewis sën Anutu joo lo, og nivesa rot bekesuu gägek wirek hen, lob vong Yesu yam in tato nabë rëk anon jak yönon.

²³ Wirek og alam ngahisekë detu alam-deneko-seriveng. In denediik gesu denedo degwata rë.

²⁴ Gak Yesu tu mehö-neko-seriveng, lob su mehö ngwë yoh vu bë rëk dok nah ben rë, in yö rëk medo degwata los degwata.

²⁵ Om yö yoh vu bë rëk geko alam pin sën denesepa lok yi in bë denah vu Anutu lo nah, bedemedo degwata los degwata. In yi yö nedo mala-tumsën degwata beneketag vu Anutu bë dok vu sir.

Mehö-neko-seriveng Yesu Yoh Vu Rot Bë Dok Vu Hil

²⁶ Mehö-neko-seriveng nebë sënë yoh vu rot bë dok vu hil, in yi mehö vabuung gesu ngaa nipaya ti neggöp vu yi rë. Gak yi mehö niveseek anon,

benejom yi ahon in alam nij paya. Log tu ala bekesuu ngaa pin vu yagek.

²⁷ Alam-deneko-seriveng hir ggev og hir huk bë debesi seriveng noh vu buk. Lob denevesi seriveng ngwë mugin in bë kevoch yö hir ngaa nipaya na rë, loḵ mëm denevesi sën kevoch alam hir ngaa nipaya na lo tamu. Gaḵ Yesu og su nevong nebë sënë rë. Gaḵ yik yö tung yi tu seriveng vu Anutu yik beron timu beggovek ya.

²⁸ Gagek neggëp loḵ Horek bë degooin alam jaḵ medenatu alam-deneḵo-seriveng hir yuseḵë, rëḵ alam sënë og su deyoh vu bë debare nij wëëk rë. Rëḵ gagek sën Anutu nër genër yönön vavunë lo verup tamusën beggoin Nalu raḵ tu mehö-neḵo-seriveng yuseḵë böp, beyi mehö yohvu los dahis benedo nebë saga degwata los degwata.

8

Yesu Tu Mehö-neḵo-seriveng Böp Loḵ Dub-vabuung Vu Yagek

¹ Gagek sën hil anër agi degwa nebë hil alam-deneḵo-seriveng alaj böp nebë sënë nedo, berak nedo sëa ggëp Mehö-los-bengö-ggöksën nema vesa vu yagek.

² Negin Anutu yi dub vabuung vu yagek sën mëm dub-supinsën-yi sogek lo. Mehönon su delev sënë raḵ nemaj rë, gaḵ Mehöböp yö lev.

³ Deneggoin alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp pin raḵ in bë degeḵo seriveng aggagga bedegitung na vu Anutu. Om yik Yesu geḵo seriveng ti geving megetung nabë saga.

⁴ Bë medo dob, og su rëk natu mehö-neko-seriveng rë. In alam-deneko-seriveng lo, denedo vorot bedenetung seriveng aggagga vu Anutu yoh vu sën Horek nenër lo.

⁵ Denevong huk loḵ dub-vabuung-böp sagi, rëḵ yik sënëḵ dub-vabuung sogek sën nedo yaḡek lo ḵenu los tahutahu mu. Yik nebë sën Anutu nër vu Moses wirek bë dev dub sël lo lob nër vu bë, “Gwelë megwero in gedev ngaa pin noh vu ḵenu sën sa tato vu hong ggëp ḵedu agi.”

⁶ Rëḵ mëm Kerisi ḵo huk böpata rot kesuu alam-deneko-seriveng pin hir huk. In Anutu joo ḡagek mewis nivesa rot kesuu ḡagek wirek hen, lob Yesu nare vuheng atov menevong banon rak. Lob ḡagek mewis sënë degwa neggëp vu Anutu yi ḡagek semusën nivesa anon sën kesuu ḡagek semusën muḡeng lo.

Gagek Mewis Kesuu Gagek Muḡeng

⁷ Bë ḡagek sën Anutu joo muḡinsën lo yoh vu, og Anutu su rëḵ najoo ḡagek ngwë nam gökin geving rë.

⁸ Rëḵ Anutu lë mehönon hir ngaa nipaya lob nër bë:

“Mehöböp nër bë,
‘Ham gwengo rë!

Buk ti rëḵ berup
lob sëḵ najoo ḡagek mewis
vu alam Israel los alam Yuda.

⁹ ḡagek mewis sënë su rëḵ nabë
ḡagek sën sejoo vu ḵenuj lo wirek lo rë.

Wirek sejoo ḡagek saga,
log sejom loḵ nemaj ggëp Ejep
besa heli sir yom.

Rëḵ su denesepa loḵ sa gageḵ
 sën sejoo vu sir lo rë,
 lob sa heruu demig vu sir.’

Mehöböḵ nër bē sënë.

¹⁰ Loḵ Mehöböḵ nër ggökin bē,
 ‘Buk sën sa heruu demig vu sir agi govek na rë,
 loḵ saḵ najoo gageḵ ngwë vu alam Israel gökin
 nabë:

Sëḵ getung sa horek pin doḵ kwaj
 gesëḵ kevu doḵ na ayoj,
 log sëḵ natu hir Anutu
 gedenatu salam.

¹¹ Log alam pin su rëḵ detahu hir mehö ngwë los
 arij lo

bedenanër nabë, “Gejaḵ Mehöböḵ ni” rë!

Gaḵ vu buk sënë,
 og hurmahen galam böḵ besir pin
 yö rëḵ dejaḵ sa nig.

¹² In sëḵ kwag pesivin sir
 beḵevoh hir ngaa nipaya na,
 lob sa su rëḵ kwag bo ngaa nipaya
 sën devong lo nah gökin rë.’ ”

¹³ Sën nër bē gageḵ mewis lo, lob saga tato bē
 gageḵ muginsën mugeng raḵ. Om ngaa sën netu
 mugeng raḵ lo, og yik medo buk dus teka mu log
 vongin nama na veröḵ yi.

9

Wirek Alam-deneḵo-seriveng Hir Ggev Dene- tung Köḵ Tu Seriveng

¹ Gageḵ sën Anutu joo muginsën lo, og nër horek
 la sepa ving betateḵin aggata vu alam Israel in
 bē desepa doḵ medegetung seriveng los denajom

jaḵ lu ngaa. Log tateḵin dub-vabuung sën dedev bemedo vu dob lo ving.

² Lob delev dub-vabuung sël ti bayo luu. Lob detung ram sën nema nemadvahi-bevidek-luu lo ti getevor ti, gebrët sën nedo loḵ Anutu mala lo, benedo loḵ ayo muginsën. Lob denenër ayo ti sënë bë ayo vabuung.

³ Bedelah tob böpata ruu, log denenër ayo ngwë sën netu luu yah tob demi lo bë mëm ayo vabuung soḡek rot.

⁴ Lob desemu jepö sën denevesi kabang raḵ baru reggu nivesa ya neyoh vu dub ayo lo raḵ goor. Bedetung los gägek-joosën-yi yi keröng loḵ ayo sënë. Depeḵa goor raḵ keröng sënë navi pin, gemana* nedo loḵ dëg goor menedo loḵ keröng sënë ayo. Log Aaron yi atoheng sën ggol loḵ wirek lo los gelöng petes luu sën Anutu kevu Horek raḵ neggëp lo, neggëp loḵ keröng sënë ayo ving.

⁵ Angër ḵenu luu denare raḵ keröng sënë vavunë, benetahu bë Anutu los nikapiik nedo loḵ ayo vabuung sënë. Luho banisej kebu raḵ sëa sën denekeseh ḵöḵ raḵ yoh vu ta in kevoh alam Israel hir ngaa nipaya na lo. Kë! Om maam yik ggovek saga, gesa su yoh vu bë rëḵ natevin ngaa pin sënë betateḵin degwa rë.

⁶ Desemu ngaa pin nebë sënë, log alam-deneḵo-seriveng deneloḵ ya dub-vabuung sël sënë ayo ngwë muginsën yoh vu buk pin bedenevong huk loḵ.

⁷ Gaḵ mëm ayo ngwë sën netu luu lo, og alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp yö timu nelok ya ayo beron ti ti neyoh vu ngebek pin. Neḵo seriveng niḵöḵ beya netetëhin raḵ sëa in bë kevoh

yö yi ngaa nipaya na, gekevoh alam Israel pin hir ngaa nipaya sën devong rëḵ su kwaj nevo rë lo na geving.

⁸ Anon Vabuung tato vu hil raḵ sënë nebë: Nabë nahën denegevong huk doḵ dub sël ayo muginsën, og hil su ayoh vu bë adoḵ na ayo vabuung soḡek rot rë gejö rëḵ nahën.

⁹ Lob ayo muginsën netahu raḵ buk sën gwëbeng agi, in denesepa loḵ Horek medenetung seriveng aggagga vu Anutu loḵ ayo muginsën sënë. Rëḵ ngaa pin sënë su yoh vu bë gevong balam sën denëḵo seriveng yam lo ayoj niröp jaḵ bedenatu alam nijvesa rë gema.

¹⁰ Horek seriveng-yi sënë, og horek raḵ nos los reggu gengaa numsen, gehorek aggagga raḵ sën ripeksën nemad lu ngaa lo. Rëḵ horek sënë og yik horek hil navid-yi mu. Rëḵ Anutu tung horek pin sënë in bë desepa doḵ rot bena berup doḵ buk sën gevong gagek mewis berup lo.

Kerisi Tung Yö Nikök Tu Seriveng

¹¹ Rëḵ gwëbeng Kerisi luḵ yam, lob tu alam-denëḵo-seriveng yuseḵë böp benëgin ngaa mewis nivesa vesa sën gwëbeng agi. Loḵ mëm loḵ ya dub-vabuung sël soḡek sën nedo yaḡek bemalangeri rot bekesuu muginsën lo. Mehönon su delev dub sënë raḵ nemaj rë, besu ngaa-dob-yi rë.

¹² Rëḵ su ḵo memëk los burmakau maluh tuvek nij ḵök betung tu seriveng rë. Gaḵ ḵo yö nikök beloḵ ya ayo vabuung soḡek rot vu yaḡek betung tu seriveng beron timu beggovek ya. Lob bago hil yah raḵ sënë in bë hil medo malad-tumsën degwata los degwata.

13 Nabë mehöti keyëh Horek beningöhek rak, og alam-deneço-seriveng lo deneço memëk los burmakau maluh nij kök ving vewev sën denevesi burmakau avëh menetepuv lo, bedenetetëhin rak yi in bë navi niveseek jak nah gökin gëp Anutu mala.

14 Rëk mu Kerisi nikök kesuu sënë in ngaa nipaya ti su neggëp vu yi rë. Lob Anon Vabuung sën nedo degwata los degwata lo loğ vu yi betung yi tu seriveng nivesa vu Anutu. Om nikök su ripek hil navid mu rë. Gağ sekee hil ayod peggo ving geço ngaa diiksën vër, gemëm hil nehevong Anutu sën mala-tumsën degwa lo yi huk.

Kerisi Nikök Vo Gadu Loğ Gagek Mewis

15 Nebë saga, om Kerisi nedo hil los Anutu vuheng atov in bë gevong begagek mewis anon jak. Diik in bë geço alam nom bekevoh hir ngaa nipaya pin sën denevong wirek loğ buk sën gagek wirek hen yö nahën neggëp lo na. Nebë saga, om alam pin sën degengo Anutu yi köök medetamuin lo, og degeço ngaa sën Anutu nër wirek bë bo vu nalu lo lo, bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata.

16 Mehö sën nenër yi kupek lu ngaa ggelek yi alam vorot in kwa nevo bë rëk nadiik lo, og nekevu loğ kapiya menejoo niwëek. Lob nabë mehö la sënë kwaj nevo bë degeço ngaa saga natu hir ngaa, og alam pin yö dejak ni namugin nabë mehö saga lo diik ya yönon, loğ mëm degeço.

17 Yönon, mehönon nediik ggovek loğ mëm gagek sën lo anon nerak. Gağ nabë mehö sën lo su diik rë

geyö nahën nedo mala vesa, og yi gagek sën joo lo su anon rak rë geyö nahën.

18 Kë! Lob sën alam Yuda denesis reggu medenekeseh nij kök lo, yik rak degwa saga in bë tato nabë gagek sën Anutu joo vu sir lo anon rak benelok vu sir.

19 Wirek Moses nër Horek yi gagek pin vu alam ggovek, lok mëm ko burmakau tuvek ti nikök los memëk ti nikök ving bël, log dagoo sipsip niviiis kök los vos ti nebë bigbig ris lok betetëhin rak kapiya-horek-yi, gerak alam pin ving.

20 Log nër bë, “Kök sënë in bë tato nabë Anutu joo gagek vu ham.”

21 Log yik Moses tetëhin kök rak dub-vabuung sël nebë saga ving gerak gabum lu ngaa pin sën huk-dub-ayo-yi lo.

22 In Horek nër ngaa ngahisekë rot bë kök gevong benij veseek jak, gak nabë kök su keseh rë, og Anutu su nekevoh mehönon hir ngaa nipaya ya rë.

Kerisi Yö Tung Yi Tu Seriveng In Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

23 Yönon, denekeseh kök nebë sënë in bë dub los yi kupek lu ngaa pin sën nedo dob agi nijveseek* jak. Rëk mu dub sënë og dub anon sogek sën nedo yagek lo kenu mu. Om nabë dub anon sogek sën nedo yagek lo yi ngaa nijveseek jak, og hil sero seriveng nivesa rot sën kesuu lo in gevong benijveseek jak.

---

* 9:23: Niveseek sënë nër bë detetëhin kök rak ngaa sënë gedejom rak in, in bë ngaa nipaya ti su gëp dok. Gak natu ngaa yohvu, lob tu Anutu yi ngaa vabuung beyoh vu bë degevong Anutu yi huk jak.

²⁴ Hil arak ni bë Kerisi su loḵ ya dub-vabuung sën mehõnon delev rak nemaj tu Anutu yi dub-vabuung kenu lo rë, gaḵ loḵ ya yaḡek nirõp. Lob gwëbeng loḵ yah hil bed menare Anutu mala in bë dok vu hil.

²⁵ Alam-deneko-seriveng hir ggev böp neḵo köḵ yoh vu ta pin in bë getung natu seriveng vu Anutu, lob neḵol meneloḵ ya dub ayo vabuung. Rëḵ sënë og su yõ niḵõḵ rë. Rëḵ mu Yesu loḵ ya yaḡek betung yi tu seriveng vu Anutu beron timu, gesu vong nebë sënë ggök ggökin rë.

²⁶ Bë gevong beron ngahiseḵë, og rëḵ geḵo kerus beron ngahiseḵë rot gëp sën Anutu tung dob lo benam berup dok sën gwëbeng agi. Rëḵ mu ma. Gemëm gwëbeng dus rak bë dob nama na, lob Kerisi yiḵ luḵ yam dob beron timu in bë getung yi natu seriveng vu Anutu in kevoḵ hil ngaa nipaya na.

²⁷ In mehõnon pin yiḵ denadiiḵ beron timu, log mëm debare nam gaḡek.

²⁸ Om sën Kerisi tung yi tu seriveng beron timu vu Anutu in bë kevoḵ hil ngahiseḵë hil ngaa nipaya na. Log rëḵ nom beron ngwë gökin, rëḵ mu su rëḵ nom in kevoḵ mehõnon hir ngaa nipaya na rë. Gaḵ nom in geḵo alam sën medo denegin yi lo medenah.

10

Seriveng Sën Wirek Lo Su Yoh Vu Bë Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na Rë

¹ Hil nehalë Horek nebë ngaa sën rëḵ berup tamusën lo kenu mu, gaḵ su ngaa anon yõnon rë. Horek nër bë degetung seriveng gëp ti noḵ

vu ngebek pin, rëk su yoh vu bë sesor alam sën denesepa loḵ lo benijvesa jaḵ rot rë.

² Gaḵ nabë Horek yoh vu bë gevong benijvesa jaḵ yõnon, og su rëk degetung seriveng gök gökin rë. In alam sën denesepa loḵ aggata saga lo yik sir pin nij veseek jaḵ jaḵ yik seriveng timu saga lob su rëk kwaj bo nah nabë ngaa nipaya neggëp vu sir rë.

³ Rëk ma geseriveng sënë nevong bekwaj nevo hir ngaa nipaya neyoh vu ta ti ti lo.

⁴ Rëk burmakau maluh los memëk nij kōḵ su yoh vu bë kevoḵ ngaa nipaya na rë.

⁵ Om sën Kerisi yam dob lob sepa loḵ Saam sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo benër raḵ Anutu bë: “Nim lël bë su dengis reggu los degetung seriveng aggagga vu hong, rëk mu gero navi ti in gebo vu sa.

⁶ Reggu sën denevesi los dahis raḵ jepö lo, geseriveng sën denetung in bë kevoḵ hir ngaa nipaya na lo, og su ahëm neving rë.

⁷ Om sën senër gagek yoh vu sën dekevu raḵ sa meneggëp loḵ hong ḵapiya lo bë, ‘Anutu, seyam lo!

Seyam in bë sepa doḵ kwam!’ ”

⁸ Nër raḵ seriveng sën denesepa loḵ Horek medenetung lo muḡin bë, “Nim lël bë su dengis reggu los degetung seriveng aggagga vu hong, gereḡgu sën denevesi los dahis raḵ ya jepö lo, geseriveng sën denetung in bë kevoḵ hir ngaa nipaya na lo, og su ahëm neving rë.”

⁹ Loḵ yom nër raḵ neggëp hus bë, “Seyam lo! Seyam in bë sepa doḵ kwam!” Nër gagek saga in bë

tatekin nabë ngaa muginsën saga nök gëp, gengaa mewis dok nah ben.

¹⁰ Yesu Kerisi sepa loḵ Anutu kwa betung navi netu seriveng yikḵ beron timu, lob sënë vong behil atu alam nid röp raḵ.

Kerisi Yi Seriveng Yoh Vu Bë Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

¹¹ Alam-deneko-seriveng pin denare medenevong hir huk yoh vu buk pin. Denetung seriveng yikḵ nebë sën lo loḵ yah yahin, rëḵ seriveng sënë su yoh vu bë kevoḵ ngaa nipaya na rë.

¹² Rëḵ Kerisi tung seriveng yikḵ perurek timu in bë kevoḵ ngaa nipaya na, lob yikḵ timu sënë venuḵ ya meneggëp in gëp. Vong nebë sënë ggovek, log yah meya nedo Anutu nema vesa,

¹³ beyö nedo bemedo negin in bë Anutu getung alam sën denesis begö vu yi lo degevek na vaha gebinë.

¹⁴ Alam sën nevong benij röp neraḵ lo, og yikḵ vong benijvesa raḵ rot. Yikḵ raḵ seriveng perurek timu sënë, om rëḵ demedo nivesa degwata los degwata.

¹⁵ Lob Anon Vabuung tatekin vu hil bë gagek sënë anon raḵ in nër muginsën meneggëp loḵ Anutu-yi-kapiya bë:

¹⁶ “Mehöböḵ nër bë, ‘Buk sënë govek na rë, loḵ saḵ najoo gagek mewis ngwë sënë vu sir nabë:

Sëḵ getung sa horek pin dok ayoj, gesëḵ kevu dok kwaj.’ ”

¹⁷ Log nër ving bë,
“Sa su rëḵ kwag bo hir ngaa nipaya

los ngaa sën neggëp vu sir lo gökin rë.”

¹⁸ Nebë sënë, om Anutu kevoh hil ngaa nipaya ya, gehil su rëḵ ḡetung seriveng ngwë gökin in kevoh hil ngaa nipaya na rë.

Hil Gevong Geving Anon Bana Dus Vu Anutu

¹⁹ Yesu keseh niḵök in hil, om arig lo, hil ayoh vu bë adok na Anutu yi dub ayo vabuung soḡek rot, gaḵ hil su agöneng.

²⁰ Yönon, Yesu diik raḵ ḵelepeko* betateḵin aggata mewis vu hil behil ayoh vu bë geruu tob sën neruu dub ayo vabuung soḡek rot lo gadok na. Aggata sënë og yiḵ yö navi baggata-mala-tumsënyi.

²¹ Yiḵ hil alam-deneḵo-seriveng yuseḵë böp ti nedo, benegin Anutu-yi-alam pin.

²² Tetëhin yö niḵök loḵ ya hil ayod in bë jevu gekevoh ngaa nipaya sën hil arak ni bë neggëp vu hil lo na. Geripek hil navid raḵ bël malangeri. Nebë saga om hil ayod nidëlin ngaa kuungsën pin na, gehil ayod na timu vu Anutu yönon behil ana dus jaḵ yi.

²³ Hil nanër ngaa nivesa sën hil medo nehegin lo rangah gehil najom ahon bemedo. In hil arak ngaa pin sën Anutu nër bë rëḵ gevong vu hil lo ni bë rëḵ gevong yönon.

²⁴ Log hil kwad bo arid lo geving babër kwaj in desepa dok aggata-ahëvingsën-yi los degevong huk nivesa vesa.

²⁵ Gehil su nid tebö in sën hil los Kerisi-yi-alam angupin hil begalë Soda los gevong raro lu ngaa lo, nabë sën alam vahi nij tebö raḵ lo. Gaḵ hil medo dok ti megadu hil vewen vewen. Kë, hil gevong

nabë sënë rot in hil arak ni bë Kerisi yi buk yam dus rak.

Hil Su Geruu Demid Vu Anutu Nalu

²⁶ Nabë hil arak Kerisi yi gagek anon ni vorot, rëk hil anom kwad bo besepa dok ngaa nipaya, og seriveng ngwë su neggëp in bë kevoh hil ngaa nipaya sënë na rë.

²⁷ Gak hil rëk agöneng rot gemedo gegin sën Anutu gengo hil gagek log getë hil dok na nengwah lo. In nengwah niķerus ata nedo in bë ga alam sën denevong ayej vu Anutu lo.

²⁸ Hil arak Moses yi Horek ni bë: Nabë mehöti keyëh, lob mehö luu ma mehö löö degelë bedenänër yi nipaya sënë rangah dok ti, og yi alam su rëk kwaj gevongin mehö sënë rë, gak rëk dengis yi menadiik.

²⁹ Nebë saga, om ham jak ni nabë mehöti sën bakë Anutu Nalu duk kebus lo, og rëk natök vu maggin böpata rot mekesuu. In Kerisi yi kök sën tato bë Anutu joo gagek mewis vu hil lo vong bemehö saga niröp rak. Rëk ma gelë kök sënë nebë ngaa meris gesu vabuung rë, benër pelë rak Anon Vabuung semusën-yi.

³⁰ Hil arak Mehö sënë ni, sën nër bë, “Vo loksën nipaya nyëvewen og sengo sa huk. Om ham naķöök gesengo rëk bo nipaya nyëvewen dok nah.” Log nër ggökin ving bë, “Mehöböp yö rëk gengo yi alam hir gagek beseggi.”

³¹ Nabë Anutu sën mala-tumsën degwa lo najom hil ahon in bo ngaa nipaya nyëvewen vu hil, og hil rëk agöneng böpata rot in ngaa sënë.

Hil Gevong Geving Niwëëk Bemedo

³² Rëḵ mu ham kwamin bo nah buk sën ham tu Kerisi-yi-alam nyëdahis lo nabë ham alam vahi dedeginengin ham raḵ ngaa maggin rot beham kwerë.

³³ Denevarah ham buk la ya alam pin malaj, gedenenër gagek nipaya raḵ ham, gedenesis ham raḵ malaj. Gebuk la og ham nelok ya ving alam sën denekerë maggin nebë agi, beham los nekwerë menelok vu sir.

³⁴ In ham kwamin nevongin alam sën deneya karabus lo. Log alam la denevo ham ngaa lu ngaa vër in ham, rëḵ mu ham kwamin vesa menelë sir mu. In ham raḵ ni ggovek ya bë ham ngaanon sën kesuu ngaa-dob-yi lo, yö nahën nedo berëḵ medo degwata los degwata.

³⁵ Om ham su gwevuu sën ham nevong ving niwëëk ata lo na, in ham rëḵ gweḵo nyëvewen nivesa böpata rot.

³⁶ Ham bare niwëëk nabë sënë in nabë ham sepa dok Anutu aye, og mëm ham rëḵ gweḵo ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë rëḵ gevong vu ham lo.

³⁷ In Anutu nër meneggëp lok yi ḵapiya bë,
 “Su hus ading rë, gaḵ yik buk dus teka mu,
 log mehō sën bë rëḵ nam lo vongin nam.
 Su rëḵ naköpek rë.

³⁸ Salam yohvu lo rëḵ demedo malaj-tumsën
 in ayoj neyam timu vu sa.

Gaḵ nabë denajul medenah,
 og sa su rëḵ ahëg nivesa vu sir rë.”

³⁹ Rëḵ mu hil su alam-julsën-yi sën hil rëḵ malad nama lo rë. Gaḵ hil alam-vongvingsën-yi sën hil rëḵ medo malad-tumsën.

11

Sën Hil Ayod Na Timu Vu Anutu Lo Degwa Nebë Sënë

¹ Lob sën hil ayod neya timu lo vong behil narak ni bë ngaa sën hil navo kwad in bë Anutu bo vu hil lo rëk anon jak. Gevong behil narak ni ving bë ngaa sën hil su malad nerak rë lo nedo yönon.

² In wirek og alam teta ayoj neya timu vu Anutu, om sën ko sir rak bë sir alam nijvesa.

³ Yönon, hil ayod neya timu vu Anutu, om sën hil narak ni bë tung yagek los dob rak avi. Nesemu ngaa pin sën nedo mehil nehalë agi rak ngaa sën hil su ayoh vu bë galë jak malad rë lo.

Abel Lööho Enok Lu Noa

⁴ Abel ayo ya timu vu Anutu, om sën Anutu lë yi seriveng nivesa bahë neving kesuu ari Kain hen, lob nër yi bë yi mehö yohvu. Lob Abel diik, rëk mu yi gägek sën ayo neya timu lo yö nahën neggëp menenër vu hil.

⁵ Log Enok ayo neya timu vu Anutu om sën Anutu ko yi rak ya yagek gesu diik rë. Mehönon desero yi rëk ma gesu detök vu yi rë, in Anutu ko yi ya. In gägek neggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë Enok yö nahën nedo dob, log Anutu kwa vesa in yi, in nevong ngaa yoh vu Anutu kwa.

⁶ Rëk mu nabë mehöti su ayo na timu vu Anutu rë, og su yoh vu bë rëk gevong bAnutu kwa vesa in yi rë. In alam sën denevong in bë dena vu Anutu lo, og degevong geving nabë Anutu nedo, gedevong geving nabë nevo nyëvewen nivesa vu alam sën denesero yi lo, lok mëm deyoh vu bë denatök vu yi.

⁷ Log Anutu nēr ngaa sēn vongin berup lo vu Noa. Su mala raḵ rē geyō nahēn, rēḵ vong ving Anutu aye beggurek babu mesemu yaḡ böpata ti in bē luho venē genalu lo bededoḵ na demedo nivesa doḵ, in su malaj nama. Noa nevong nebē sēnē in ayo neya timu vu Anutu, lob sēnē tato bē ngaa nipaya neggēp vu alam pin vu dob. Lob Anutu nēr Noa bē yi mehō yohvu, degwa raḵ sēn ayo neya timu lo, lob yiḵ Anutu nenēr alam sēn ayoj neya timu vu yi lo pin nebē saga.

Abraham

⁸ Log Anutu tahi Abraham wirek, lob Abraham vong yoh vu aye bevuu yi nyēḡ ya, geya dob len ti sēn Anutu nēr bē rēḵ gevong vu yi bemēm natu yi niröp lo. Abraham su raḵ dob sēn bē na lo ni rē, rēḵ vong ving beya in ayo neya timu vu Anutu.

⁹ Ayo neya timu, om sēn luḵ meya nedo dob len ti sēn Anutu nēr tato bē rēḵ gevong vu yi lo, lob nedo loḵ dob sēnē nebē sēn yi mehō nyēḡ ngwē ti. Nedo loḵ beggang sēl ving nalu Isaak lu bu Yakop-mehō luu sēnē rēḵ degeḵo dob geving yi noh vu sēn Anutu nēr wirek lo.

¹⁰ Rēḵ mu Abraham yō nahēn medo mekwa nevo bē doḵ na beggang-bu soḡek los niwēēk sēn Anutu semu vu yaḡek menero lo.

¹¹ Log venē Sara yi buk sēn geḵo nalu lo maya, rēḵ mu ayo ya timu vu Anutu om sēn vong beni-wēēk yoh vu bē geḵo nalu. Kwa nevo bē Anutu joo ḡaḡek ggovek ya bē geḵo nalu, om rēḵ gevong banon jaḵ.

¹² Nebē saga, lob yiḵ mehō timu saga sēn atov ya bedus raḵ bē nadiiḵ agi tu alam ngahiseḵē degwaj. Yi mewis deverōḡ rot besir ngahiseḵē raḵ nebē

betuheng sën denedo yagek babu lo los raggër loo nenga, lob mehõnon su deyoh vu bẽ denetevin rẽ.

¹³ Alam pin sënë ayoj neya timu vu Anutu medenedo bedediik ya gesu deko ngaa nivesa sën Anutu nẽr wirek bẽ bo vu sir lo vu dob rẽ. Gaq yõ denare adingnẽ gedenele bekwaj vesa gedenenẽr bẽ, “He nado dob sënë nebẽ vatẽvek. He yam nehako loq dob sënë mu.”

¹⁴ Alam sën denenẽr gagek nebẽ agi, og hil ajaq ni nabẽ denevong in bẽ denatok vu yõ hir nyẽg nirõp.

¹⁵ Su kwaj nevo nyẽg sën devuu gedeyam lo rẽ. Bẽ kwaj bo nyẽg saga, og aggata neggẽp beyoh vu bẽ denah medena gõkin.

¹⁶ Gaq sënëk ayoj neya vu nyẽg yõ ngwẽ sën kesuu benivesa rot lo. Nyẽg sënë neggẽp vu yagek, om sën Anutu su ni nemum in sën denenẽr bẽ hir Anutu yi lo rẽ, in tongin nyẽg bõpata ti in bẽ demedo dok.

¹⁷⁻¹⁸ Lob Anutu seggi Abraham, rẽk Abraham ayo ya timu vu yi, om sën vongin bẽ getung nalu Isaak natu seriveng. Yõnon, Anutu joo gagek vu Abraham ggovek ya bẽ, “Rẽk denanẽr Isaak yi mewis lo mu nabẽ hong mewis sir,” rẽk vongin bẽ getung nalu perurek timu sënë natu seriveng.

¹⁹ In kwa nevo bẽ: Nabẽ nadiik, og ggovek gAnutu yoh vu bẽ rẽk gevong bevesa dok nah. Nebẽ sënë, om yõnon, hil ayoh vu bẽ nanẽr gagek peggirinsën jaq sagi nabẽ Abraham ko Isaak vu diiksën yom.

Isaak Lõõho Yakop Lu Yosep

²⁰ Log yik Isaak sënë ayo neya timu vu Anutu ving, om sën jom rak in nalu Yakop luho Esau bë Anutu semu luho, gekah ngaa ngaa sën rëk natök vu luho vu tamusën lo rak ya luho.

²¹ Log yik Yakop ayo neya timu vu Anutu, om sën dus rak bë nadiik lob pesohek rak atoheng medudek, gejom rak in Yosep nalu maluh luho bë Anutu semu luho.

²² Log yik Yosep ayo neya timu vu Anutu, om sën dus rak bë nadiik, lob nër bë nahub rë, rëk alam Israel rëk degevu Ejep gedena jak lob degeko sekë sepa.

Moses

²³ Log Moses ama lu ata ayoj neya timu vu Anutu, om sën Moses ata ko yi to, lob ama lu ata delë yi bë hurmahen nivesa rot. Lob luho su deggöneng in mehö-los-bengö Parao yi horek rë, gak devun yi meneggëp beggang ayo yoh vu kwev löö.

²⁴ Log Moses ayo neya timu vu Anutu, om sën yi böp rak lob nilël bë su denanër yi nabë Parao nalu avëh nalu yi.

²⁵ Gak yö kwa vo bë geko maggin geving Anutu-yi-alam in nilël bë su sepa dok ngaa nipaya sën vongin mala nama na agi.

²⁶ Alam Ejep denenër pelë rak mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko yi alam nah lo, rëk Moses su neggöneng in hir gagek rë. Gak nelë bë nivesa bekesuu Ejep hir monë los vunek vunek pin. In kwa nevo nyëvewen nivesa sën Anutu rëk bo vu yi lo.

²⁷ Moses ayo neya timu vu Anutu, om sën kedi vu Ejep meya, gesu ggöneng in mehö-los-bengö Parao

bë rëk ahë sengën rë. Mehönon su denelë Anutu rak malaj rë, rëk mu Moses vong nebë sën lë Anutu rak mala, om sën niwëek.

²⁸ GeMoses ayo ya timu vu Anutu, om sën sepa lok Anutu aye bevong Buk-ggöksën-yi* nyëdahis, benër bederikin sipsip kök rak Israel hir veluung avi in bë angër sën nesis Ejep naluj aguu lo su ngis Israel naluj aguu.

Israel Ngahisekë Rot Ayoj Neya Timu Vu Anutu Wirek

²⁹ Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën degwang Loo-kök vuheng atov medeyoh tewit medeya. Log alam Ejep to denetahu ving, rëk ma geloo yom dahun sir medediik.

³⁰ Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën ya deko lok Yeriko hir katum gelong degwa yoh vu buk nemadvahi-bevidek-luu, log katum pekëpin.

³¹ Log avëh baggëb Rahap ayo ya timu vu Anutu, om sën lok vu mehö luu sën deya kasöm lo. Om sën nedo vesa galam Yeriko pin malaj ma in su ayoj neya timu vu Anutu rë.

³² Log sëk nanër gagek va geving-a? Ma! Bë sa nanër gagek jak Gideon, geBarak, geSamson, geYepta, gejak Davit luho Samuel galam-denenër-gagek-rangahsën lo, og mak buk su yoh vu rë.

³³ Alam sënë ayoj neya timu vu Anutu, om sën devong begö niwëek medekesuu alam-los-bengöj ngahisekë hir alam-begö-yi. Desepa lok ngaa niröp bedeneko ngaa sën Anutu nenër bë rëk bo vu sir lo. Gesir vahi devong bereggu böp layon nyëj neköpek.

³⁴ Gesir vahi denepuv nengwah tumsën böpata menekul. Log sir vahi deneruh anil nivesa gesu begö netök vu sir medenediik rë. Nij wëek masën, rëk Anutu nelok vu sir benij wëek nerak, betum denevong begö niwëek bedenetiï alam-yu-ngwë hir alam-begö-yi bedeneyah bej.

³⁵ Gavëh la, og naluj nediik rëk ma gedenekedi rak yah ggökin bedeneko sir vu diiksën yom. Galam vahi og alam nij paya denejom sir ahon medenevasap navij in bë gesang böpata medenadiik. In nabë degeruu demij vu Anutu, og rëk alam nij paya dedëin sir medena. Rëk ma gekwaj nevo bë rëk dekedi jak nah gökin gëp bedub vu tamusën, bedemedo malaj-tumsën nivesa rot, om denejom sir ahon.

³⁶ La deneko maggin rak sën alam nij paya denenër pelë rak sir los deneveek sir rak ag-gis, gedeneduu sir la rak sëng medeneko sir ya karabus lo.

³⁷ Gedenetengwa sir la rak gelöng. Gedeneko segë medenehek sir la rak luu. Gedenepelëpin sir la pangsën rot. Gedeneketöv la kwaj rak paëp-yu-anil. Gesir la og yö denevëh sipsip los memëk navij netu tob gedeneko lok lok. Denerak vu in ngaa navij yi pin, galam denevasap sir medenevo maggin vu sir rot.

³⁸ Sir alam nijvesa rot, lob alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo su yoh vu bë losho alam vongvingsën sënë demedo dok ti rë. Om sën ya deneketul lok medenevun sir ggëp nyëg-yumeris los kedu, gepekë len los waak.

³⁹ In alam sënë pin ayoj neya timu vu Anutu pangsën, lob arëj nivesa neggëp Anutu mala. Rëk

yö denahën gesu deko ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë rëk bo vu sir lo rë.

⁴⁰ In Anutu kwa vo bë rëk gevong ngaa nivesa rot ti vu hil kesuu gagek semusën muginsën. Lob anon rak in bë mëm hil los sir sën ayoj neya timu vu yi wirek lo natu alam nid vesa rot gëp ti.

12

Hil Malad Na Vu Yesu Megevong Geving

¹ Yönon, alam sën ayoj neya timu vu Anutu wirek lo, og sir yu böpata bemalaj nesepa hil. Om hil gerurin ngaa sën neko hil malad vër lo pin, gengaa nipaya sën nejom hil ahon lo geto, gehil nid wëek meserög niwëek in ngaa nivesa sën Anutu ggooin rak vu hil bë hil serög in lo.

² Hil malad na vu Yesu besepa dok yi, in vong nivesa rot kesuu alam sën ayoj neya timu vu Anutu agi pin. Ayo neya timu vu Anutu yönon rot, gak sir ti su vong nebë yi rë. Kwa nevo bë rëk kwa vesa rot vu tamusën, lob jom yi ahon bekerë maggin gediik rak kelepeko*, in lë kelepeko* yi nimusën nebë ngaa meris. Lob gwëbeng nedo ggëp Anutu yi sëa nema vesa.

Maggin Netök Vu Hil In Bë Hil Agërin Hil

³ Ham kwamin bo nabë alam nij paya denelë Yesu paya wirek bedenesis begö vu yi rot, rëk mu yö nare niwëek. Om ham kwamin bo nabë sënë in ham su nimin tebö benimin yes yes.

⁴ Ham nesis begö vu ngaa nipaya in bë ham dahun na, rëk mu ham ti su piv kōk mediik rë geyö nahën.

⁵ Maḵ ham kwamin virek in gagek sēn Anutu vong vu ham in bē ham ayomin niwēek jaḵ lo? Nēr bē yō nalu ham. Om nēr bē:

“Naluḡ, nabē Mehōbōp gevong ngaa maggin natōḵ
vu hong in barah hong verōḵ

og su genanōp jaḵ nabē sēnēḵ ngaa meris.

Genabē bo gagek jaḵ hong,

og ayom su ni tebō jaḵ.

⁶ In ham raḵ ni bē: Nabē Mehōbōp ahē geving mehōti,

og nevo maggin vu yi in bē barah yi verōḵ,

log nabē geḵo mehōti benanēr yi nabē nalu,

og neveek yi.”

⁷ Anutu nevang bemaggin netōḵ vu ham in bē barah ham verōḵ. Nevong ngaa nebē sēnē vu ham in nelē ham nebē nalu lo. Ma hurmahen re yō nedo gama su nevarah yi verōḵ rē?

⁸ Ma! Alam pin denevarah naluj verōḵ. Om nabē su barah ham verōḵ rē, og su nalu anon ham rē, gaḵ ham nebē hurmahen sēn ataj ḵo sir duum lo.

⁹ Ham raḵ sēnē ni ving bē: Hil amad vu dob denevarah hil verōḵ, gehil nahurek babuj. Hil nehevong nebē sēnē vu hil amad dob-yi, om yik hil dahun hil bagurek hil Amad sēn neḡin hil anod lo babu nabē sēnē pangsen rot, in mēm hil medo malad-tumsēn degwata.

¹⁰ Hil amad vu dob denevarah hil verōḵ hus dus teka mu neyoh vu kwaj. Rēḵ Anutu og nevarah hil verōḵ in bē doḵ vu hil behil rēḵ nid rōp jaḵ rot nabē yi.

¹¹ Yōnon, hil amad denevo maggin vu hil in bē debarah hil verōḵ, rēḵ hil su kwad vesa in rē. Gaḵ

hil ayod maggin loḵ tum tamusën og nevang behil nahërin hil, lob mëm hil nehevong ngaa niröp gehil nado revuh.

Hil Adev Doḵ Bebare Niwëëk

¹² Om nabë ham sekëmin nama, og hameḵ ngol nimin telitek gegwevong huk niwëëk. Log nabë ham lupin natuugin, og hameḵ ngol ham bebare niwëëk.

¹³ Ham noh aggata sën neya niröp lo, in ham rëḵ kwetul vahamin vahi sën nipaya lo benipaya jaḵ. Gaḵ ham nahubin, in nivesa jaḵ gökin.

¹⁴ Ham gwevong huk niwëëk in ham los alam pin medo jevuh ti. Geham gwevong huk niwëëk in ham natu alam vabuung, in alam sën su denetu vabuung rë lo, og su rëḵ degelë Mehöböp rë.

¹⁵ Ham gwegin ham nivesa, in ham arimin ti rëḵ bës bemala nama gesu natöḵ jaḵ Anutu yi semusën rë. Log ham gwegin ham nivesa in ham ti rëḵ gelë ngwë paya bemedo natumin, lob böp jaḵ nabë sën kele nipaya ti kip loḵ ham vuheng basis anon ni mengëës, lob bo maggin vu ham. Lob ngaa nebë sënë rëḵ gevong ningöhek jaḵ ham pin gëp Anutu mala.

¹⁶ Log ham gwegin ham nivesa in ham ti rëḵ sepa doḵ aggata baggëb-yi, log ngwë rëḵ gelë Anutu yi semusën nabë ngaa meris, nabë sën Esau vong wirek lo. Lëëin semusemu sën alam aguu denëḵo lo yah raḵ ari amon in nos yik buk timu yi.

¹⁷ Ham raḵ ni bë Esau yom vong raḵ raḵ rot vu tamusën in bë geḵo semusën nah vu yi, rëḵ ama nër bë su yoh vu rë. Yönon, su rot bë gevong nom vu yi, rëḵ ma gesu yoh vu bë pekwë gägek rë.

Hil Verup Kedu Nivesa Sion Ggovek Ya*

¹⁸ Gwëbeng ham su verup ya nedo dus vu ngaa sën ham yoh vu bë parah lo rë, nebë sën alam Israel denelë rak malaj ggëp kedu Sinai wirek lo. Ham su ya verup vu nengwah böp los malakenu gemala vahis, gesang niwëek ata,

¹⁹ gesën avuuk nesu lo, gesën aye ti nevengwëng lo rë. Alam Israel dengo aye sën nevengwëng yam vu sir agi, lob desu vu Moses bë nij lël bë su degengo gökin.

²⁰ Deggöneng rot in gagek sën Anutu nër vu sir lo bë, “Nabë mehöti, ma reggu ti, na pavil kedu sënë, og ham tengwa yi jak gelöng menadiik.”

²¹ Deggöneng rot in ngaa sën delë lo, lob Moses nër ving bë, “Sa helëk anon mekenug verup.”

²² Rëk mu ham su ya verup vu ngaa nebë sën sir agi rë. Gak ham ya verup vu kedu Sion* mu, gevu Anutu sën mala-tumsën degwa lo yi nyëg. Yik Yerusalem sogek sën nedo vu yagek lo. Ham yam dus rak angër mehömehö sën desup sir medenedo los kwaj vesa lo,

²³ losho Kerisi-yi-alam pin sën detu Anutu nalu aguu bekevu arëj neggëp yagek bë yö hir nyëg niröp lo. Log ham verup nare dus rak Anutu sën neseggi mehönon pin hir gagek lo, losho alam kenuj vu yagek. Sir sën Anutu nër sir bë sir alam yohvu benijvesa rak vorot lo.

²⁴ Geham verup dus rak Yesu sën nare vuheng in gevong begagek mewis anon jak lo. Gagek mewis sën Anutu joo lo. Yesu keseh nikök in bë gevong behil nid vesa jak. Lob nikök sënë su nebë Abel nikök sën ngeek in Anutu bë bo nyëvewen dok nah

wirek lo rë. Gaḵ sënë kevoh hil ngaa nipaya ya, om kesuu.

Hil Gegin Hil Nivesa

²⁵ Ham gwegin ham! In ham rëḵ gwemir nengamin vu Anutu yi gägek. Vo gägek niwëek vu alam Israel vu dob sënë wirek, rëḵ dekeyëh aye, lom deḵo nyëvewen loḵ yah. Su deyoh vu bë debeya in hir ngaa nipaya nyëvewen bedenoh nenga in rë. Om gwëbeng Anutu nedo yagek gevo gägek niwëek ata vu hil. Rëḵ nabë hil geruu demid vu yi, og hil su ayoh vu bë rëḵ beya banoh nenga in hil ngaa nipaya nyëvewen rë, gaḵ rëḵ nama.

²⁶ Wirek vu buk saga, og Anutu vengwëng, lob dob sesësin. Loḵ gwëbeng nër vu hil bë, “Sëḵ sesësin jaḵ dob beron ngwë gökin. Lob sa su rëḵ sesësin jaḵ dob mu rë, gaḵ sëḵ sesësin jaḵ dob los yagek doḵ ti.”

²⁷ Lob gägek sën nër bë beron ngwë gökin agi tato vu hil bë: Ngaa sën Anutu tung wirek beyoh vu bë sesësin jaḵ lo, og ngaa sënë rëḵ kehe bemala nama na. Gaḵ ngaa anon sën su yoh vu bë sesësin jaḵ rë lo mu mëm yö rëḵ demedo.

²⁸ Om nyëḡ sën vo vu hil lo, og mehöti su yoh vu bë sesësin jaḵ mekepë rë. Om hil kwad vesa vu Anutu in sënë, behil nadudeḵ vu yi, gehil gevong yi huk noh vu sën ahë neving lo. Hil gaḵo arë jaḵ gehil agöneng in yi.

²⁹ In hil Anutu og nebë nengwah böpata sën negga ngaa pin lo.

13

Hil Ahëd Geving Kerisi-yi-alam

¹ Ham ahëmin geving arimin sën Kerisi-yi-alam lo noh vu buk pin.

² Ham su kwamin birek in sën ham doḵ vu alam nyëg ngwë sën deneyök ham beggang lo. In ham rak ni bë wirek mehö la denevong nebë sënë, lob deḵo angër la loḵ ya hir beggang ayo bedegin sir. Su derak ni bë angër rë, gaḵ dekuung bë yik mehönon mu.

³ Ham kwamin bo arimin lo sën ya denedo karabus lo, nabë sën ham nedo loḵ karabus ving sir. Geham kwamin bo alam sën denëḵo maggin rak navij lo, in ham rak ni bë yik ham los navimin neggëp ti.

⁴ Sën maluh los avëh denëḵo sir lo, og hil gaḵo jaḵ nabë ngaa nivesa. Om ham maluh los avëh pin sën ham ḵo ham ggovek lo, ham gwegin ham nivesa gëp Anutu mala. In ham rak ni bë Anutu rëḵ bo doḵ nah nyëvewen vu magëm los avö sën deneg-godeḵ sir lo, gevu maluh los avëh sën denëḵo sir ggovek rëḵ denevong baggëb lo geving.

⁵ Ham su ayomin nevu nevu in monë, gaḵ ngaa sën neggëp vu ham lo, og yik ham kwamin bo nabë nivesa beggovek. In Anutu nër vorot bë:

“Sa su rëḵ gevuu hong rë,
gesa su rëḵ geruu demig vu hong rë.”

⁶ Nebë sënë om hil ayod niwëëk genanër nabë:
“Mehöböḵ neloḵ vu sa, om sa su göneng.
Ma mehönon rëḵ degevong va vu sa? Rëḵ nama!”

Hil Sepa Doḵ Alam Ggev Wirek Hen Vahaj

⁷ Ham kwamin bo ham ggev lo sën denenër Anutu yi gaḵek vu ham lo. Beham malamin sepa

hir aggata sën denevong medenedo bedediik lo, beham ayomin na timu nabë sir.

⁸ Yesu Kerisi og yõ nesepa loḵ aggata timu, veseveng, gegwëbeng, gerëḵ degwata los degwata.

⁹ Alam vahi denenër horek aggagga raḵ nos los reggu, rëḵ su nelok vu sir sën denesepa loḵ lo yõnon rë. Om ham su sepa dok gagek mewis aggagga nabë saga, in rëḵ geḵo ham vër geham gwevuu Anutu na. Gaḵ nabë Anutu yi semusën gevong beham ayomin niwëëḵ jaḵ, og mëm sagak nivesa.

Seriveng Sën Anutu Ahë Neving Lo

¹⁰ Hil jepö ti nedo in bë hil aga seriveng jaḵ. Rëḵ mu alam-deneḵo-seriveng sën nahën denesepa loḵ alam Yuda hir Horek muginsën bedenevong huk loḵ dub-vabuung-böp lo, og su deyoh vu bë dega reggu* sën tu seriveng menedo raḵ jepö agi rë.

¹¹ In alam-deneḵo-seriveng hir ggev neḵo reggu nij köḵ benelok ya ayo vabuung soḵek benetung netu seriveng in kevoh ngaa nipaya na. Rëḵ reggu sënë anon, og denevesi ggëp dobnë menetepuv ya.

¹² Lob yik Yesu ḵo vanë yah ḵatum nenga dobnë ving nebë saga, in bë nikök gevong balam nij röp jaḵ.

---

* **13:10:** Reggu sënë og yik peggirin raḵ Kerisi. Hil ayoh vu bë aga in nër vu hil bë hil gevong nabë saga. Rëḵ mu alam sën denesepa loḵ aggata muginsën in dekuung bë rëḵ geḵo sir nah vu Anutu lo, og su deyoh vu bë dega rë, om deyoh paya.

13 Nebë saga om hil geto mana dobnë† vu yi geving, bedegevong paya vu hil geving nabë sën devong vu yi lo behil kerë maggin nabë yi.

14 In vu dob sënë, og hil nyëg böp ti su neggëp degwata in bë hil medo doḱ rë. Gaḱ hil nesero nyëg böp ti sën rëḱ berup vu tamusën lo.

15 Nebë sënë, om hil kwad vesa vu Anutu jaḱ Yesu arë, behil gevong kwad vesa sënë vu yi degwata los degwata nabë seriveng. Hil gaḱo arë jaḱ rot benanër rangah jaḱ avid.

16 Log ham su kwamin birek in sën ham gwevong ngaa nivesa vesa vu alam lo, los ham doḱ vu alam sën deneraḱ vu in ngaa lo. In Anutu ahë neving seriveng nebë sënë.

17 Ham alam ggev sën denegin ham bedene-malajin ham anomin yoh vu buk lo, yö rëḱ denanër hir huk pin sën denevong lo rangah vu Anutu vu tamusën. Om ham gwebë nengamin vu ayej begurek babuj. Nabë ham gwevong nabë sënë, og rëḱ kwaj vesa bedenajom hir huk ahon gesu rëḱ ayoj maggin rë. Gaḱ nabë ayoj maggin, og sënë su rëḱ doḱ vu ham rë.

Jomraḱsën Sën Doḱ Vu Mehö Ngwë

18 Ham najom jaḱ vu Anutu nabë doḱ vu he. In he kwamin nevo bë he ayomin niröp raḱ ggëp Anutu mala, lob he hevongin bë sepa doḱ ngaa yohvu jaḱ buk.

19 Yönon, sa nehevong nig wëëk in bë ham kwe-tag vu Anutu nabë tateḱin aggata besenök vu ham pevis.

---

† 13:13: Sën hil geto mana dobnë lo nër bë hil gevuu aggata muginsën na gesepa doḱ Yesu yi gaḱek.

²⁰ Anutu sën nevonḡ bemehönon ayoj neggëp revuh lo, joo gagek mewis berëk gëp degwata los degwata. Lob vonḡ beYesu keseh niḡöḡ in bë tato nabë gagek mewis sënë anon raḡ. Loḡ ḡo yi yom in alam-diiḡsën betunḡ yi tu sipsip alaj böpata los bengö.

²¹ Om Anutu sënë gevonḡ nḡaa nivesa vesa pin vu ham, in ham gwevonḡ nḡaa sën kwa nevo lo banon jaḡ. Hil atu Yesu Kerisi yi alam om yö gevonḡ behil sepa doḡ nḡaa sën ahë neving lo mu. Hil gaḡo arë jaḡ nabë yi mehö niwëëk los gayeheng degwata los degwata. Yönon.

Gagek Hus

²² Arig lo, sa ḡevu ḡapiya yiḡ dus teka sënë vu ham, om sa bë nanër niwëëk vu ham nabë ham gwebë nengamin vu gagek sën sa nanër aḡi, in gadu ham ayomin.

²³ Ham jaḡ ni nabë devo hil arid Timoti vër in ḡarabus, lob nabë berup vu sa pevis, og aluhoho rëḡ anök doḡ ti megalë ham.

²⁴ Ham nanër vu ham alam ggev pin sën denegin ham lo losho Anutu-yi-alam pin nabë he kwamin nevo sir benanër. GeKerisi-yi-alam vu dob Itali kwaj nevo ham ving medenenër.

²⁵ Anutu yi semusën gëp geving ham pin.

Gagek Mewis
The New Testament in the Central/Mapos dialect of the
Buang language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long
Niugini

Copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Buang, Central/Mapos (Buang)

Dialect: Central/Mapos

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

18a972db-abcc-5dc3-9031-f1d4455b33c3